

**ASOCIAȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR
OMULUI ÎN ROMÂNIA - COMITETUL HELSINKI**

București, Str. Nicolae Tonitza nr. 8A, Sector 3, Tel/Fax: 312 45 28, e-mail: office@apador.org

Către,

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea, modificarea și completarea propunerilor legislative în materie electorală

-București, str. Izvor nr. 2-4, sector 5-

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH) salută inițiativa revizuirii cadrului legislativ actual, în scopul de a asigura exercitarea în condiții optime a dreptului la vot.

Constituirea Comisiei speciale comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea, modificarea și completarea propunerilor legislative în materie electorală constituie o măsură binevenită și poate ajuta la creșterea calității legilor electorale.

În acest context, APADOR-CH formulează următoarele propuneri de îmbunătățire a cadrului legislativ în materie electorală:

1. Unificarea legislației electorale într-un **cod electoral**, care să stabilească reguli similare pentru toate tipurile de scrutine (pentru alegeri: parlamentare, europarlamentare, locale, prezidențiale și pentru referendum). Diferențele dintre reglementări ar trebui să se rezume strict la cele impuse de specificul fiecărui tip de scrutin. În prezent, fiecare tip de scrutin se desfășoară după o lege proprie.
2. Stabilirea unor **reguli aplicabile, în egală măsură, atât cetățenilor români care votează în țară, cât și celor care votează în străinătate**. Astfel, se vor evita reglementările discriminatorii. Spre exemplu, în cazul „votului anticipat” sau al votului prin corespondență, posibilitatea de a vota anticipat ori prin corespondență ar trebui reglementată nu doar pentru votul în străinătate, ci și pentru votul din țară.
3. **Sistemul informatic de monitorizare a prezenței la vot (SIMPV) va trebui generalizat (introdus pentru toate tipurile de scrutin)**. El este (sau poate deveni) o garanție că nu va mai fi posibil votul multiplu. De asemenea, după cum vom detalia mai jos (la pct. 6 și 7), folosirea unui sistem informatic va reduce substanțial birocrăția și este în deplină concordanță cu secolul în care ne aflăm.

4. În același timp, este nevoie de o **perfecționare/îmbunătățire din punct de vedere tehnic a SIMPV, pentru eliminarea oricăror erori din sistem**. Spre exemplu, cu ocazia scrutinelor din 26 mai 2019, au existat unele erori ale SIMPV, evidențiate în [informarea MAI din 10 iunie 2019](#) privind aceste scrutine:

- semnalări eronate referitoare la posibile situații de vot multiplu (la finalul votului au fost înregistrate 9.282 de semnalări privind posibile cazuri de vot multiplu, iar din cele peste 2.600 de cazuri verificate, au fost infirmate, până la data informării MAI din 10 iunie 2019, peste 1.600.)
- posibilitatea înregistrării unor erori asupra modului cum sunt selectate opțiunile de vot ale alegătorilor - pentru unul sau ambele procese electorale din 26 mai 2019.

5. De asemenea, este nevoie și de **demilitarizarea SIMPV**, care în prezent este administrat de către Serviciul de Telecomunicații Speciale (STS).

Potrivit legii de organizare și funcționare, STS este o structură militară, cu regim similar unui serviciu de informații. Astfel, art. 1 al. 5 din Legea nr. 92/1996 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Telecomunicații Speciale, prevede că STS are structură militară și face parte din sistemul național de apărare. Potrivit art. 3 din Legea nr. 92/1996, activitatea STS este organizată și coordonată de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT), care aprobă structura organizatorică, efectivele și regulamentul de funcționare ale STS, ca și în cazul serviciilor de informații (în acest sens, și art. 4 lit, f pct. 23 din Legea nr. 415/2002 privind organizarea și funcționarea CSAT). Iar art. 6 al. 2 din Legea nr. 92/1996 prevede că personalul STS are obligația de a păstra cu strictețe secretul de stat, militar și profesional, *inclusiv după părăsirea serviciului*. Ca și în cazul serviciilor de informații.

Este cel puțin nepotrivit ca o structură militară să fie implicată nemijlocit și cu rol esențial în procesele electorale, care, prin chiar natura lor, sunt procese civile, nu militare.

Este o diferență de substanță între paza localurilor în care are loc votarea, asigurată de efective militare (jandarmi) și implicarea directă în procesul electoral a personalului militar din cadrul STS (folosirea softului prin care se monitorizează prezența la vot - SIMPV).

Este de preferat, fiind mult mai aproape de exigențele unei societăți democratice, că administrarea SIMPV să revină unei entități civile independente, care oferă garanții mult mai mari de autonomie (nu există subordonarea ierarhică de tip militar) și de transparentă („secretele militare”, care acoperă activitatea structurilor militare, împiedică prin ele însele orice formă de transparentă).

O variantă de entitate autonomă care ar putea gestiona SIMPV este Autoritatea Electorală Permanentă (AEP), dar pot fi luate în discuție și alte entități civile autonome. Dacă niciuna dintre entitățile existente nu oferă suficientă încredere, ar putea fi creată una nouă. Esențial este să nu fie implicată o structură militară.

6. În paralel cu generalizarea folosirii SIMPV, va trebui **eliminată din legislație prevederea privind aplicarea pe cardul de identitate a autocolantului cu mențiunea „votat”**.

Informația dacă o persoană a participat sau nu la vot (la alegeri sau la referendum) este una cu caracter personal, în sensul art. 4 pct. 1 din GDPR (Regulamentul general privind protecția datelor personale).

APADOR-CH a testat modul de aplicare a GDPR în această materie și a solicitat Autorității Electorale Permanente (AEP) să-i comunice dacă o anumită persoană (identificată prin nume, prenume, domiciliu) a votat sau nu la alegerile din 26 mai 2019. Răspunsul – corect - al AEP a fost

că nu poate comunica dacă acea persoană a votat sau nu, întrucât această informație are caracter personal și este protejată prin GDPR.

Cu toate acestea, în prezent, potrivit legislației actuale, informația privind prezența unei persoane la vot, informație care nu poate fi comunicată de o entitate publică, pentru că ar încălca GDPR, poate fi aflată de oricine are acces, indiferent de motiv, la cartea de identitate a unei persoane, prin simpla observare a prezenței/absenței autocolantului cu mențiunea „votat” pe reversul cărții de identitate. Spre exemplu, angajatorul unei persoane, care, sub diverse pretexte, poate avea acces la cardul de identitate al angajatului, poate verifica dacă acea persoană a fost sau nu prezentă la vot. Polițistul, când verifică identitatea unei persoane, poate verifica și dacă acea persoană a fost sau nu prezentă la vot (inclusiv la un referendum).

Pe lângă problemele legate de GDPR, existența autocolantului pe cartea de identitate nu se mai justifică nici din punct de vedere logic.

Autocolantul se justifică doar înainte de introducerea SIMPV, pentru că era singura posibilitate de a împiedica votul multiplu (dacă votantul mergea și la o altă secție de votare, cei de la secție vedeau că are deja aplicat autocolantul pe cartea de identitate, deci aveau dovada că el mai votase înainte și că încearcă un vot multiplu). În prezent, SIMPV e cel care trebuie să detecteze automat încercările de vot multiplu, astfel că aplicarea autocolantului este complet inutilă. Cu o singură excepție, care privește firmele care produc și vând acel autocolant care se aplică pe cartea de identitate. Pentru acele firme, aplicarea autocolantului și după introducerea SIMPV este chiar foarte utilă. Și profitabilă.

7. Tot în paralel cu generalizarea folosirii SIMPV va trebui **eliminată din legislație prevederea privind obligativitatea completării unei declarații pe proprie răspundere a votanților de pe listele suplimentare**, în sensul că nu au mai votat și în altă parte.

Completarea unei astfel de declarații devine inutilă și nu se mai justifică, din punct de vedere logic, deoarece rostul său era prevenirea/descurajarea votului multiplu: cel care ar fi votat multiplu, ar fi comis, pe lângă infracțiunea de vot multiplu – art. 387 cod penal (oricum reținută în sarcina sa și fără să dea vreo declarație) și pe aceea de fals în declarații (dacă ar fi declarat fals că nu a mai votat și în altă parte, deși votase).

Dar, odată cu introducerea și funcționarea la parametri normali a SIMPV, prevenirea și depistarea votului multiplu se realizează prin SIMPV, și nu printr-o simplă declarație a persoanei că nu a încălcat legea. Din acest motiv, după introducerea SIMPV, declarația pe proprie răspundere rămâne o simplă formalitate, care nu va rezolva nimic (nici nu a rezolvat), ci, dimpotrivă, va duce doar la îngreunarea procesului de votare.

În mod evident, completarea unei astfel de declarații este o cauză importantă care duce la prelungirea duratei votării și la supraaglomerarea unor secții de votare (în special cele din străinătate, unde se votează doar pe liste suplimentare), întrucât completarea declarației de către fiecare persoană ce este înscrisă pe lista suplimentară este principalul consumator de timp.

Până în prezent, de la data introducerii declarației pe proprie răspundere cu ocazia înscrierii pe lista suplimentară, nu a fost constatat un efect benefic, ci doar o îngreunare a votării, printr-un formalism cronofag.

Măcar în secolul XXI, o declarație pe proprie răspundere (mai apropiată, prin anacronismul său, de jurămintele ocazionate de ordalii, în Evul Mediu) ar putea fi înlocuită cu un mijloc electronic de verificare (SIMPV), adecvat secolului în care ne aflăm.

8. Introducerea în lege a obligației Guvernului de a desfășura, într-un termen rezonabil/suficient de mare, o **campanie reală și efectivă de informare a alegătorilor cu privire la modul de îndeplinire a unor proceduri legale necesare pentru exercitarea dreptului la vot** (de exemplu, obligația de înregistrare, în cazul votului prin corespondență). În mod corelativ, va trebui prevăzută și obligația radiodifuzorilor (entitățile din audiovizual, în sensul Legii nr. 504/2002) de a difuza aceste informații. În lipsa unei informări efective, este posibil ca unii cetățeni să nu îndeplinească formalitățile necesare. În acest sens, există exemplul precedentelor alegeri parlamentare în care s-a folosit, foarte puțin, votul prin corespondență, care fusese introdus prin Legea nr. 288/2015 special pentru alegerile parlamentare.